

Памятка для педагогов

Татарский алфавит имеет дополнительные 6 букв, которых нет в русском алфавите:

Ә, Ө, Ү, Ж, Һ, Ң

Ә – Әти(папа), әтәч (петух), әче (кислый)

Ө – өстәл (стол), өрек (урюк), өч (три)

Ү – үрдәк (утка), үлән (трава), үсә (растет)

Ж – жиләк (ягода), жил (ветер), жир –(земля)

Ң – миңа(мне), сиңа (тебе), сиңең (твой, твое, твоя), аның (его)

Һ – һәм (и - предлог), һәйкәл (памятник), һава (воздух)

А-Ә, О-Ө, У-Ү, Ж-Ж, Һ-Ң, Х-Һ.

Гласные буквы татарского алфавита делятся на твердые и мягкие

Твердые гласные: А, О, У, Ы

Мягкие гласные: Ә, Ө, И, Ү, Э

Показатель множественного числа для всех частей речи: **-лар, -ләр,**

Исключение: после носовых звуков **-м, -н** превращаются в **-нар, -нәр;**

Куяң- куяңнар (заяц- зайцы)

Каләм- каләмнәр (карандаш- карандаши)

Аю-аюлар (медведь-медведи)

Керпе- керпеләр (ёж- ежи)

Запомните эти вежливые слова!

Исәнмесез! - Здравствуйте!

Исәнме! - Здравствуй!

Сәлам! - Привет!

Сау булыгыз! - До свидания! (мн. число)

Сау бул! - До свидания! (ед.число)

Рәхмәт! - Спасибо!

Зур рәхмәт !- Большое спасибо!

Бик зур рәхмәт !- Огромное спасибо!

Хәерле иртә! - Доброе утро!

Хәерле көн! - Добрый день!

Хәерле кич !- Добрый вечер!

Тәмле! - Вкусно!

Бик тәмле! - Очень вкусно!

Матур - Красиво!

Бик матур - Очень красиво.

Син матур - Ты красив.

Хәлләрегез ничек?- Как ваши дела?

Әйбәт, яхшы - Хорошо.

Бик яхшы - Очень хорошо.

Тыныч йокы! - Спокойной ночи!

Ашларыгыз тәмле булсын! - Приятного аппетита!

Рәхим итегез! - Добро пожаловать!

Зинһар өчен! -Пожалуйста!

Гафу ит! - Извини!

Гафу итегез! - Извините!

Исәнлеккә- саулыкка!- Будьте здоровы!

Расскажите о себе.

- Сезнең исемегез ничек? – Как вас зовут?
- Минем исемем – Меня зовут.....
- Синең исең ничек? – Как тебя зовут?
- Минем исемем..... – Меня зовут.....
- Сезнең фамилиягез ничек? – Как ваша фамилия?
- Минем фамилиям..... – Моя фамилия.....
- Синең фамилияң ничек? – Как твоя фамилия?
- Минем фамилиям..... – Моя фамилия.....
- Сезгә ничә яшь? – Сколько вам лет?
- Миңа яшь. – Мне лет.
- Сиңа ничә яшь? – Тебе сколько лет?
- Миңа яшь. – Мне. лет.
- Сез кайда яшисез? – Где вы живёте?
- Мин (Яр) Чаллыда яшим. – Я живу в (Набережных) Челнах.
- Син кайда яшисең? – Где ты живёшь?
- Мин (Яр) Чаллыда яшим. – Я живу в (Набережных) Челнах.
- Сезнең гаиләдә кемнәр бар? – Кто есть в вашей в семье?
- Минем гаиләдә мин (я), эни (мама), эти (папа), эби (бабушка), бабай (дедушка), апа (сестра), абый (брат), сеңлем (сестрёнка), энем (братишка) бар (есть).
- Синең гаиләдә кемнәр бар? – Кто есть в твоей семье?
- Минем гаиләдә мин (я), эни (мама), эти (папа), эби (бабушка), бабай (дедушка), апа (сестра), абый (брат), сеңлем (сестрёнка), энем (братишка) бар (есть).

Учите с нами!

Шайхи Маннур.

Татарча да яхшы бел,
Русча да яхшы бел.
Икесе дә безнең өчен,
Иң кирәкле, затлы тел.

Знай татарский ты язык,
Знай и русский ты язык.
Оба очень нам нужны,
Одинаковы важны.

Саннар – Числа

1-бер	11-унбер	
2-ике	12-унике	
3-өч	13-унөч	30-утыз
4-дүрт	14-ундүрт	40-кырык
5-биш	15-унбиш	50-илле
6-алты	16-уналты	60-алтмыш
7-жиде	17-унжиде	70-житмеш
8-сигез	18-унсигез	80-сиксән
9-тугыз	19-унтугыз	90-туксан
10-ун	20-егерме	100-йөз

Бер ак куян (один белый заяц).
Ике кызыл алма (два красных яблока)

Атна көннәре – Дни недели

Дүшәмбе - понедельник.
Сишәмбе - вторник.
Чәршәмбе - среда.
Пәнжешәмбе - четверг.
Жомга - пятница.
Шимбә - суббота.
Якшәмбе - воскресенье.

***Бүген дүшәмбе - Сегодня понедельник.
Иртәгә- сишәмбе - Завтра вторник.***

Тематические группы слов . Слова, выражающие лица:

Мин - я	Безнең- наш
Син - ты	Сезнең- ваш
Ул - он, она, оно	Аларның- их
Без - мы	Бу- этот
Сез - вы	Теге - тот
Алар - они	Үзем - сам(а)
Минем - мой	Үзең -ты сам(а)
Синен – твой	Үзе -сам(а)
Анын- его	

Обращение:

Дуслар! - Друзья!
Кадерле дуслар! - Дорогие друзья!
Балалар! - Дети!
Әфәнде! - Господин!
Ханым! - Ханум!
Туташ! - Барышня!
Кадерле әнием! - Дорогая мама!

Приветствия, пожелания, поздравления:

Исәнме! - Здравствуй!
Исәнмесез! - Здравствуйте!
Сәлам! - Привет!
Хәерле юл! - Доброго пути!
Хәерле иртә! - Доброе утро!
Хәерле көн! - Добрый день!
Хәерле кич! - Добрый вечер!
Тыныч йокы! - Спокойной ночи!
Бәхетле булыгыз! - Будьте счастливы!
Сезгә уңышлар телим! - Желаю вам успехов!
Сезгә бәхет телим! - Желаю вам счастья!
Сезне туган көнегез белән котлыйм! - Поздравляю вас с днём рождения!
Бәйрәм белән! - С праздником!
Әйбәт ял итегез! - Хорошо отдохните!

Приглашение

Керегез! - Входите!
Утегез! - Проходите!
Хуш киләсез! - Добро пожаловать!
Рәхим итегез! - Добро пожаловать!
Өстәл янына рәхим итегез! - Пожалуйста к столу!
Үтенәм! - Прошу!
Сезне кунакка чакырам! - Приглашаю вас в гости!
Безгә кунакка килегез! - Приходите к нам в гости!
Чакыруыгыз өчен рәхмәт! - Спасибо за приглашение!
Тагын килегез - Приходите ещё.
Килә алмыйм - Не могу придти.

Вопросы

Кем ?- Кто?	Ни өчен? - Зачем?
Нәрсә? - Что?	Кайсы? - Который?
Кайда? - Где?	Бу кем? - Это кто?
Кайчан? - Когда?	Бу нәрсә? - Это что?
Кая? - Куда?	Нинди? - Какой?
Кайдан? - Откуда?	Ничек? - Как?
Кемдә? - У кого?	Ничәнче? - Который?
Кемнән? - От кого?	Нигә? - Почему?
Кемнеке? - Чей?	Кемдә? - У кого?

Согласие. Отказ

Әйе - Да
Хәзер - Сейчас
Ярый, ярар - Ладно.
Дөрөс - Верно.
Әлбәттә - Конечно.
Юк - Нет
Юк, алай түгел - Нет, не так.
Ярамый - Нельзя.
Теләмим - Не хочу.
Минем вакытым юк - Нет у меня времени
Дөрөс түгел - Неверно.

Просьба

Әйтегез әле.... - Скажите пожалуйста....
Языгыз әле.... - Напишите пожалуйста....
Утырыгыз - садитесь
Сорарга ярыймы? - Можно спросить?
Ишекне ачыгыз әле - Пожалуйста, откройте дверь.

Одобрение. Комплимент.

Мин бик шат .- Я очень рад (рада)
Бик шәп, бик яхшы. - Очень хорошо.
Игътибарыгыз өчен зур рәхмәт. - Большое спасибо за внимание.
Син нинди матур! - Ты так(такая) красива!

Жилище.

Өй , йорт – дом
Урам – улица
Баскыч – лестница
Кат – этаж
Почмак – угол
Бүлмә – комната
Балалар бүлмәсе – детская комната
Пәрдә – занавеска
Палас – палас. Келәм – ковер
Көзгө – зеркало
Урындык – стул
Өстәл – стол
Аш өстәле – обеденный стол
Язу өстәле – письменный стол
Жиһаз – мебель, обстановка
Тәрәзә – окно. Пыяла – стекло
Тәрәзә төбө – подоконник
Ишек – дверь. Йозак – замок. Ачкыч – ключ. Ачарга – открывать
Идән – пол
Күрше – сосед
Кайда торасыз ? – Где живете ?
Өегез зурмы ? – Большой ли дом ?
Ничә бүлмәле ? – Сколько комнат ?
Өегездә лифт бармы ? – Есть ли лифт в доме?
Бүлмәгездә ничә тәрәзә? – Сколько окон в вашей комнате ?
Ишекне биклә эле – Запри дверь
Тәрәзәне ач эле – Открой - ка окно
Ачкычың бармы ? – Есть ли у тебя ключ ?

Здоровье. У врача. Аптека .

Сәламәт – здоров.
Авыру – больной.
Авырта – болит.
Кулымны кистем – Руку порезал.
Баш әйләнә – Голова кружится.
Баш авырта – Голова болит.
Эч авырта – Живот болит.
Миңа салкын тиде – Я простыл.
Кан басымы югары – Давление высокое.
Температура бармы ? – Есть ли температура?
Рецепт бирегез әле. – Дайте, пожалуйста , рецепт.
Дару – лекарство.
Бу дару бармы ? – Есть ли это лекарство ?
Оксана Борисовна кайсы палатада ята ? – В какой палате лежит Оксана Борисовна ?
Хәлегез ничек ? – Как чувствуете себя ?
Хәлең ничек ? – Как чувствуешь себя ?
Хәлем әйбәт. – Самочувствие хорошее.
Хәле начар. – Самочувствие плохое.
Палатага керергә ярыймы ? – Можно войти в палату?
Больницадан кайчан чыгаралар ? – Когда выпишут из больницы ?
Табиб белән сөйләштегезме ? – Поговорили ли с врачом ?

Слова, выражающие родственные отношения.

Әни – мама.
Әти – папа.
Әнкәй – мамочка.
Әткәй – папочка.
Әтием – папа мой.
Әнием – мама моя.
Әби – бабушка.
Дәү әни – бабушка.
Дәү әти – дедушка.
Абый – брат, дядя.
Апа – сестра, тётя.
Бала – ребёнок.
Туган – родня.

Слова, относящиеся к семейной жизни.

Егет – парень.	Гаилә —семья.
Кыз – девочка, девушка.	Минем гаилә –моя семья.
Ир – муж.	Гаиләдә...кеше бар – В семье ...есть.
Ирем – мой муж.	Исеме – зовут.
Хатын – жена.	
Кияүдә түгел – не замужем.	
Кияүдә – замужем.	
Кызым – дочка.	
Улым – сын.	

Национальная принадлежность. Язык.

Милләт – нация, национальность.
Тел – язык.
Татар теле – татарский язык.
Рус теле – русский язык.
Татарча – по - татарски.
Сез кайсы милләттән ? Какой вы национальности ?
Мин – рус. – Я русский.
Сез татарча беләсезме ? – Вы знаете по – татарски ?
Мин татар телен өйрәнәм – Я изучаю татарский язык.